

Brassói Lapok

Ára 5 le

Csüörök
1931 * november 5

Főszerkesztő
Szele Béla dr.

254. szám
XXXVII. évtől

Ára 5 le

Holnap:
VIKTORIA
ÉS A
HUSZÁR
a legragyogóbb magyartárgyu
filmoperett
ABRAHAM PÁL zenéje,
PETROVICS IVAN
VEREBS ERNŐ,
GRU. T. THEIM. R. rel a
brassói Modern Mozgóban

Irni kell róla

hogy nagyszerű volt Vajda Gyulaféherpáron. Csókolni és ölelni valóan kedves, mérges, őszinte és igaz. Statisztikával a kezében és tüzzel a szívében vádolta meg a regát az erdélyiek elnyomásával. Szembeállította a multat, a mentálitást, az erkölcsi erőket és igazságokat. A gyarmattá súlyosított Erdély névében a szabadság és egyenlőség jogát proklamálta.

És mindezt Gyulaféherpáron, a határokat és elhatárolásokat szent ígért földjén. Ahonnan többször elindultak a kormányra és ahová mindig kiabrándultak és kiabrándítóan tértek vissza. A nagy fogadkozásból nem valósítottak meg jóformán semmit, ellenben megengedték, hogy az erdélyi szellemet megfertőzzék az erőszak és korrupció miazmáival.

Ez nagy, végzetesen nagy hiba volt és amiatt, amiért Vajda és fegyvertársai ma véres könnyeket hullatnak, nem éppen a regát felelős.

Hiszen ha Vajda olyan nyílt, olyan áthatott, olyan akarattal tudott volna lenni a kormányon, mint amilyen eltört és jogkövetelő most, s ha mint belügyminiszter nem ő nyitotta volna fel Pandora tubákos szelencéjét, melyből a vasgárdisták, a Tasleauk romboló őstörői kiszabadultak! Ha olyan erősen, öntudatosan, következetesen és kiméletlenül követelte volna az erdélyiség érvényesülését az egész vonalon, amilyen kisdéd taktikázzással, ravasz kártyakeveréssel, cinikus elnézéssel és pilatusi kézművel vitte a legfontosabb szerepet.

Ha még egyszer azt izeni! Miért nem akkor, azonnal, mikor a közvélemény, a mult, a jövő szülte. Manu és Vajda, akikről mindig sokat, sőt mindent vártunk, s akik mindig akkor lobognak az igazság és bátorság görögüjében, mikor már lekerültek a kormányról.

Most ismét ők vannak soron. Legalább is lehetnek. Valaki mondta is ott Alba-julián, talán ép Vajda, hogy más nem is követhetnek; nincs rá alkalmasabb párt és emberanyag az övéknél. Lehel, hogy nincs más és lehet is, hogy jönnek. Sőt kiánjuk is — annyi családus ellenére — hogy jöjjenek. Még mindig inkább ők, mint mások, az erdélyi szellem lobogatói, a gyönyörű álmok hirdetői.

De ha jönnek, tegyenek úgy, mint az a spanyol szerzetes és odaköltő, aki öt-évi nehéz fogság után a salamancai iskolateremben ezzel kezdte meg előadását: Azt mondtuk tegnap... Azt mondtuk Gyulaféherpáron... Mintha közbe nem is lettek volna már a saját gyöngeségük, piszálkodásuk, hiúságuk és balgaságuk fogságában, folytassák tettekben, amire egykor, esztendőkként ezelőtt vállalkoztak, amit még most is vár, áhit, remél tőlük az ország.

Erdély az erdélyieké. De az erdélyiek közt van minden dolgozó, érző, perejtékező polgára is ennek az országnak. A mi életünk, boldogulásunk, szabad és biztos mozgásunk is odatartozik a várandó lehetőségek közé. Együtt akarjuk munkálni és felderíteni a szűkebb haza jövőjét, amivel egyúttal a nagynak, az egésznek a sorsát is szolgáljuk.

Vajdának fel kell szabadulnia a kettős élet ellenmondásából, hogy Erdélyt fel szabadíthassa.

Jorga miniszterelnök Párisba utazott

Atvesz egy diszdok'ori oklevelet és Lavallal is tárgyal

Bukarest, november 3.

Jorga Miklós miniszterelnök hétfőn az Orient Expresszel elutazott Párisba. Utazásának célja az, hogy Párisban átvegye a Sorbonne egyetem diszdoktori oklevelét és hogy Lavall miniszterelnökkel tárgyaljon. Távolléte alatt a miniszterelnökségen Argeloianu pénzügyminiszter, a közoktatásügyi miniszterumban pedig Valcovici közlekedésügyi miniszter helyettesíti. Jorga egyébként november 12-én tér vissza Bukarestbe.

A Neamul Romanesc, Jorga hivatalos lapja, a miniszterelnök párisi útjával kapcsolatban önéreztetesen állapítja meg, hogy a jelenlegi az első kabinet, amely titkot is tud tartani. Lám, a miniszterelnök párisi útját már egy héttel ezelőtt elhatározták, s mégis csak az utolsó pillanatban értesült róla a nyilvánosság. Igaz, hogy Jorga is nagyon óvatos volt, mert a helyettesítéséről szóló dekrétumot is sajátkezűleg írta meg.

Még csak ez hiányzik...

A kormány a magánalkalmazottakra akarja áthárítani az áldozati taxát

Ujabb tervek az állami tisztviselők fizetésrendezése körül

Bukarest, november 3.

Az állami tisztviselők fizetését rendező bizottság tovább folytatja a munkáját és újabb meglepő határozatokkal hozott. Mindenekelőtt kimondotta hogy

az eddig már megállapított általános fizetési rendszerből kiemeli az igazságügyi és a vasuti tisztviselőket.

Ezeknek a részére új beosztási tervezetet készít, a lehetőség szerint jobbat, mint az általános fizetésrendezési tervet.

Ez a koncepció azonban azt jelenti, hogy más oldalról kell behozni azt, amit ezen a téren a vasuti és az igazságszolgáltatási tisztviselők javára készülnek engedni. A bizottság tehát kimondotta, hogy egységesíteni kell a fizetések utáni adózási rendszert.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az eddigi 4 és 8 százalékos jövedelmi adó ezután csak 8 százalékos lesz, amit egyaránt felhajtának minden állami és

magántisztviselőn, munkáson, hivatalszolgán és bármilyen alkalmazotton, ha a havi fizetése eléri a 750 lejt.

Mindez azonban, ha még kevés lenne, a bizottság tehát törvényjavaslatot dolgoz ki arra, hogy a jövedelmi adótól függetlenül a magánalkalmazottakra új adót rójanak ki olyan mértékben, ahogyan az elmúlt években az állami tisztviselőknél felhajtották az ugynevezett áldozati adót.

Arról van tehát szó, hogy más név alatt ugyan, de a jövő évben a magánalkalmazottakon is szedni kívánják az áldozati taxát.

A bizottság egyébként albizottságot küldött ki, hogy a vasuti tisztviselők fizetésrendezésének a kérdésében javaslatot tegyen.

Csehország meg akarja akadályozni a német-román preferenciális szerződést

Bukarest, november 3.

A német-román preferenciális szerződés hosszas tárgyalások és külföldi gáncoskodások után jött létre a tavasz folyamán. A szerződés megkötése során Németország vállalkozott arra, hogy a vele a legtöbb vámkedvezményes szerződésben álló államok hozzájárulását, — ami a szerződés életbeléptetésének alapfeltétele, — a nyár folyamán sorban megszerzi s így a román-német preferenciális vámszerződés a meghatározott időben, november 15-én életbeléphet.

Németország igyekezett is eleget tenni vállalt kötelezettségének s Argentiniától és a Szovjettől eltekintve az összes érdekelt államok hozzájárulását megszerezte. Most azonban, szinte az életbeléptetés határideje előtti napokban Csehország váratlanul kellelmen akadályokat támasztott. A cseh kormány az az igényességgel lépett föl, hogy Németország az elismerés fejében kössön Csehszo-

vákiával is preferenciális vámszerződést, holtáig eddig Németország csak kifejezetten a mezőgazdasági államokkal szemben vállalta ezt a kötelezettséget. Érthető tehát, ha a cseh követelést a német kereskedelmi minisztérium kategorikusan visszautasította, ami viszont azt a veszedelem helyezett kiállításba, hogy a német-román egyezmény most már nem léptethető életbe.

Bukarestben úgy a kereskedelmi, mint politikai körökben nagy az izgalom a váratlan nehézség miatt. A román kormány rossznéven veszi, hogy éppen a kisanant egyik állama lép föl ilyen mereven Románia érdekei ellen. A román külügyminisztérium már interviut Prágában, sőt támogatott közbenjárásra kérte fel a francia diplomáciát is. Csehszlovákia azonban, — úgy látszik, — megkötötte magát, mert hétfőn a bukaresti csehszlovák követ is hazautazott Prágába, hogy közbelépjen s valamilyen formában biztosítsa a hétkés meggyőzés lehetőségét.

Országos kongresszust tartanak a községi jegyzők

Bukarest, november 3.

A községi jegyzők központi szövetsége november 21-re tűzte ki az országos kongresszust.

A kongresszuson az érdekelt jegyzők elsősorban az új közigazgatási törvény ama rendelkezése ellen akarnak tiltakozni, amely el akarja venni a jegyzőktől az ugynevezett magánmunkálatokat, a jegyzők eddigi tekintélyes jövedelmi forrását.

Viharos közgyűlés a bukaresti primárián

Bukarest, november 3.

A bukaresti főpolgármesteri hivatal tanácstermében hétfőn este viharos közgyűlést tartottak a tanács tagjai. Több városi tanács tag azzal vádolta meg Dobrescu Demeter bukaresti főpolgármestert, hogy egy 140 millió lej értékű munkát, amelynek célja több bukaresti utvonat aszfaltozása volt, árlejtés megkerülésével adott ki néhány protekciós cégnek. Dobrescu főpolgármester a vádakra azt felelte, hogy igaz, nem hirdetett árlejtést az aszfaltozási munkálatokra, de ha ki nem adta volna a rendelkezéseket, még most is sárban usznának a főváros utcái. A közgyűlés az önéreztet választ nem vette tudomásul.

Duca hazaérkezésekor fontos ülést tartanak a liberálisok

Bukarest, november 3.

A liberális párt végrehajtóbizottságát november 14-ére hívták össze. Ekkorra érkezik ugyanis haza Duca pártelnök, a ki már hetek óta külföldön tartózkodik. Duca külföldi útjának eredményeiről és tárgyalásairól tesz jelentést a végrehajtóbizottságnak, amely ezzel kapcsolatban dönteni fog arról is, hogy a párt milyen álláspontot foglaljon el a jelenlegi kormány szemben és a koalíciós kormány terveivel kapcsolatban.

Ujra kigyulladt a moreni szonda

Bukarest, november 3.

Bukarestbe érkezett jelentések szerint a moreni hírdet 160-as számú szonda váratlanul újból kigyulladt.

A Romano-Americana cég munkásai ugyanis azzal foglalkoztak, hogy a kiadott szonda környékét megtisztítsák és egyenletesebbé tegyék, mert az állandóan feltörő gázok megfékezésére csak így lett volna lehetséges. Munka közben robbantás vált szükségessé, amit a cég mérnökei nem tartottak veszélyesnek. A baj azonban a mérnökök szakvéleménye ellenére is megtörtént: a szondából kiáramló gázok tüzet fogtak s a 160-as szonda ma újra régi fényében pompázik. Hírek szerint a cég elhatározta, hogy több kísérletet már nem is tesz a makacs szonda megfékezésére.

Rendezték a magyar-cseh devizaforgalmat

Prága, november 3.

A magyar-cseh devizaforgalom rendezésére vonatkozó tárgyalások sikerrel jártak. A megállapodás értelmében a devizák 80 százalékát kivonják a forgalomból és kölcsönösen csak 20 százalék erejéig adnak szabad kiutalási jogot. A tárgyalások során a magyar megbízottak azt javasolták, hogy 60-40 százalékos arányban állapítsák meg a devizaforgalom határértékeit, de ezt a megoldást cseh részről nem fogadták el.

Vita egy házasságerkölcsei kérdés körül

Vasárnapi rovatomban, „A hét”-ben a minap hivatkoztam Bangha Béla jezsuita atya „A házasságról” című 1929-ben megjelent könyvére, illetve a könyv ama részletére, mely a céltudatosan magtalanított házasságot erkölcsileg nem értékeli többre, mint a törvényen kívüli együttélést.

Ezzel kapcsolatban Bangha Béla nyilatkozatot juttatott el hozzánk, melyet egyrészt az audiatur et altera pars, másrészt a kérdés tisztázásának feltétlen jó-hiszemisége szempontjából az alábbiakban szövegszerűen közlünk:

Tisztelt Szerkesztőség!

B. lapjuk okt. 26-i számában Mikes Imre nevű cikkíró egy a házasságon kívüli nemi életet mentegető nyilatkozatot közöl mint az én állításomat s ennek megerősítésére „A házasságról” c. könyvemre utal, mely a Szent István-társulatnál 1929-ben jelent meg. Tisztelettel kérem erre nézve a következő helyreigazítás szíves közlést:

1. A nekem imputált nyilatkozatot én sem szóban, sem írásban nem tettem; az meggyőződésemmel s a katolikus állásponttal homlokegyenest ellentétes.

2. „A házasságról” én soha könyvet nem írtam, ily című könyvem a Szent István-társulatnál, de másutt sem, sem 1929-ben, sem máskor egyáltalában nem jelent meg. A t. cikkíró tehát tévesen idéz és tévesen hivatkozik rám.

Tisztelettel:

Dr. Bangha Béla

Eddig a nyilatkozat. Utólag meggyőződtem arról, hogy emlékeztetem valamennyire gyöngének bizonyult. Ugyanis Bangha Béla 1929-ben valóban nem jelent meg „A házasságról” szóló könyve, mert ez évben közreadott könyveske-formájú tanulmánya „A gyermek és a házasság” címet viseli. (Különlenyomat a „Magyar Kultúra” 1929 március 5. számából.)

E rövid és erőteljes tanulmányban a jezsuita atya igen élesen, szinte savanarolai lendülettel ostromozza a magtalan házasságot. Ime például egy részlet (3-ik oldal, 2-ik bekezdés):

„A keresztény házasságeszme főképpen abban különbözik a pogány házasságeszmétől, hogy míg az utóbbi a házastársak együttélését csak a férfi és a nő törvényesített szerelmi viszonyának tekintti, a keresztény felfogás a házasság voltaképpeni első célját a gyermekben látja... A gyermekre való tekintet nélküli törvényes házasság nem különböznék semmiben a közönséges érzéktől, a 6-ik parancs folytonos megszegésétől.”

Másutt ismét ezt írja (4-ik oldal, első bekezdés):

„Valójában a férfi és a nő házasszonyát nem az teszi erkölcsössé s nem az különbözteti meg a szabadszerelemtől, hogy bizonyos egyházi vagy éppen állami jogi formák által van szentesítve, vagy hogy a szerelmük őszinte és igaz, hanem az az etikai mozzanat, hogy a házasság az együttéléssel együtt vállalja a belőle természet szerint folyó s a gyermekáldásra vonatkozó szent kötelességeket. A ki e kötelesség vállalása nélkül él a házasságjoggal, annak élete csak külsőleg látszik tisztességesnek, valójában pedig alig különbözik a szabadszerelem üző, tisztességtelen páros-élettől.”

Bangha Béla ezt a szigorú, puritán álláspontját odáig viszi, hogy kényszerűleg, például betegség miatt magtalan házasságok esetében erkölcsellenesnek minősíti a férj és feleség szerelmi együttélését. Erre vonatkozólag tanulmánya 16-ik oldalán a következő frappáns sorokat találjuk:

„De hogy akkor a másik fél majd másfelé fog szaladni s a házasságtörő viszonyokban fogja keresni keletgélését! Már pedig — mondja akárhány vallásos asszony — nekem kötelességem az uramat visszatartani a bűntől. A felelet erre az ellenvetére nagyon rövid és egyszerű: Igen, vissza kell tartanod őt a bűntől, de csakis meg-

engedett eszközökkel, nem pedig más-ik bűn árán. Mert ez is éppen úgy bűn, mint amaz. S ha már más bűnét csakugyan sehogy sem tudod meggátolni, még mindig jobb, ha legalább te nem keveredél bele a bűnbe s nem szennyezed be házasságotodat olyasmivel, ami épp oly tilos, mintha leánykorodban vétettél volna az Isten 6-ik parancsolata ellen.”

Mint az idézetekből is látható, Bangha Béla álláspontja kifejezetten egyforma immoralitásnak látja a szerelmi életet a magtalan házasságban és a szerelmi életet a törvényen kívüli, például leánykori együttélésben.

Amilyen mélyen sajnálom azt, hogy Bangha Béla pompás kis tanulmányának elvitettem a címét, éppen annyira örövendek, hogy fentebb említett rovatcikkemben a könyv erkölcsi állásfoglalására való utalásnál lényegbelileg és értelmileg korántsem tévedtem.

Párbaj-lavina

Ugy látszik, izgékonyak az emberek. Az idén például már a második nagy párbaj zajlik le Bukarestben.

Illetve nem párbaj hanem csak párbaj-kísérlet. Mert erre felül tulhevesek a lendületek s túlmérsékelték a cselekedetek. Az emberek összekapnak, megharagszanak, megnevezik segédeküket, provokálják egymást, jegyzőkönyveznek s amikor az agyonlövésnek kellene következni, akkor szépen hazamennek és bebújnak a paplan alá.

Másnap azután folytatják ott, ahol eredetileg elhagyták. Kölcsonosan leszögezik egymásról, hogy aljas, gyáva, tolnaj, briganti.

— Egy ilyen piszkosemberrel nem párbajozom! — mondja az egyik.

— Egy ilyen piszkosemberrel nem párbajozom! — mondja a másik.

S büszkén végigsétálnak a korzón. Az emberek megcsodálják őket. Te Costica, nézzed csak, ez a domnu ma véres párbajt vívott!...

Igy zajlott le Duca és Bratianu György párbaja is. S így zajlott tegnap világra szóló hühö közepette a Madgearu-Joanitescu-féle duellum is.

Illetve ez már valaminek komolyabb volt. Ugyanis a szembenálló felek hihetetlen hősiességel elhatározással kimentek a tett színhelyére. A megállapodás pisztolyra szólt. A fegyvereket, mint sértett fél, Joanitescu vitte magával.

Sajnos, légy volt a pisztolyon.

Légy, azaz a fegyvercső végén egy kis gömböcske, ami könnyűvé teszi a célzást. Márpedig ez párbajoknál nem szokásos.

Madgearu felei erre sietve megállapították, hogy Joanitescu szabálytalanul járt el. Hiszen olyan löszerszámokat hozott, melyek esetleg elcsúszhatnak. Nem, ők így nem vónak. Gyerünk hát haza.

S ezt annál inkább megtehették, mert a következő pillanatban már a rendőrség is megjelent a helyszínen. Ugysem lehetett volna a lovagi tunikából semmi.

Tehát nincs igaza Madgearunak, mikor azzal vádolja Joanitescut, direkt választott legyes pisztolyt, hogy így ne lehessen a párbajt megtartani.

Nincs igaza.

Mert ha a rossz fegyverre számított volna, akkor nem értesítette volna a rendőrséget, hogy véletlenül jelenjék meg s lépjen közbe.

Csendőrpofon

A dolgok viszonylagosak. Eddig például azt hittem, ha egy csendőrpofon

pofonógótt valakit, hogy égbeköltő s pld. daltan merénylet történik az egyén önértéke és jogai ellen. Összeszorult a szívem s meggyalázott felebarátom helyett be szívesen viszaszóztam volna.

Mondom, a dolgok viszonylagosak.

Tessék csak elolvasni a csendőriskolák „Alambiztonsági rendőrség” című hibatalos tanulmányát, melyet 1660—1928. szám alatt engedélyeztek s 1661—1928. szám alatt ajánlottak az összes csendőregységeknek.

Mit tud meg Ön a könyvből a magyarokról (vagyis azokról, akik a pofont kapni szokták)?

Először azt, hogy irredenták.

Másodszor azt, hogy az összes egyesületileg államiellenesek, felforgató törekvések központjai.

Harmadszor azt, hogy minden magyar pap, tanító és újságíró szponzor.

Mondom, a dolgok viszonylagosak.

Eddig bestiális cselekedetnek tartottam a csendőrpofont.

De ezután, miután saját szememmel győződtem meg arról, hogy valamennyiüket, személyesen és tömegben, saját maguk és egész közösségük külön ellenségének tartanak, igazán nem tudom, hogy a pofon, amit adnak, a képzelte bűnhöz képest, melyet megtorolnak, nem szamaritánus cselekedet-e?

Hiszen ahhoz viszonyítva, hogy kémeke vágyunk, akár hasba is szurhatnának.

Ha egy csendőrpofon arcra kerül volna, mindmáig valószínűleg azonnal és helyben megtoroltam volna a sérelmet.

Mától kezdve viszont minden pofonnál meghajlok majd s azt mondom: Kezit csókolom!

Kezit csókolom, édes őrmester ur, már az első perctől láttam, hogy aranyember!

(m. l.)

Az egész világon emelkedett a buza ára

Egy csapásra 300 millió dollárral vagy nosodtak az amerikai tarmerek

Budapest, november 3.

A gabonavilágtozsdékről beérkezett jelentések alapján kétséget kizárólag megállapítható, hogy a nagy gabonatozsdéken, Csikágótól Budapestig a buza ára mindenütt emelkedett.

Ezekből a jelentésekből kitűnik, hogy az amerikai gabonapiacokon a határ-idős buza körülbelül 70. a budapesti gabonatozsdén pedig 35 lejjel emelkedett árban.

Angliában a gabonahossz bizakodó hangulatot eredményezett és a winnipegi gabonatozsdén a buzaárak hirtelen emelkedésétől a gabonadepresszió megszűnését remélik.

A buza árának emelkedését a gabonatozsdéken annak a körülménynek tulajdonítják, hogy a szovjet gabonakiviteli politikájában nagy változások történtek.

Az orosz gabonadömping megszűnt és a szovjet az Angliának eladott búzát már vissza akarja vásárolni. Szovjet tudniillik túlméretezte a buza-exportot és emiatt készletei erősen megcsappantak. A csikágói gabonatozsdén beállott váratlan áremelkedés egyébként az amerikai farmerek termésének értékét egyszerre 300 millió dollárral növelte.

A madéfalvi jegyző iszonyu nagy ur

Fegyelmi uton már elmozdították, de tovább is szabadon tombol, mintha misem történt volna

Csikszereda, november 3.

Prefektus Ur, fékezze meg már ezt a megvadult embert.

Seara Eugenről van szó, a mostani madéfalvi jegyzőről, akiről már volt alkalmunk írni néhányszor. Ő az, akit politikai érdemei elismerésül a Madéfalváról elmozdított régi és a községtől szeretett magyar jegyző helyébe ültettek, megelégedve a kinevezésnél, még arról is, hogy fegyelmi eljárás, sőt sikkasztás miatt bünvádi eljárás volt ellene folyamatban s az elítéléstől csak az amnesia mentette meg.

A fegyelmi bíróságnál nem volt amnesztíája, nemrégiben el is ítélték: két hónapi fizetése elvesztése mellett kizárták a szolgálatból. Bizonyos, hogy nem volt kisjelentőségű az a bűn, amiért a fegyelmi bíróság ilyen kemény ítéletet hozott. Am az ítélet csak ítélet maradt, a végrehajtásra, úgy látszik, senki sem gondol. Seara tovább ül a hivatalában — és tombol. Dühét abban tölti ki, hogy a „Pest felé vezető utat” mutogatja a székeknek.

Aldozatai egyre szaporodnak Antal Sándor csikmadéfalvi szabó 1925-ban jött haza olasz fogságból. Természetesen azonnal benyújtotta a visszahonosítási kérelmet, indokolva azzal, hogy itt született, itt élt és itt akar meghalni. A ké-

resre azonban nem érkezett semmiféle válasz. Az ilyesmi nem éppen ritka nálunk. Nos,

Seara Eugen most erre a szerencsétlen magyar szabóra vetette rá magát, mert valami ruhacsínáltatásból kifolyólag nézeteltérések támadtak közöttük.

Egy este csendőrok állították be a mit sem sejtő családhoz. Egy-kettőre csomagolni, mert indulnak Magyarország felé. Antal Sándor könyörögni kezdett: semmi pénzük nincs, legalább annyi időt engedjenek, amíg kis gyermeküket vala-

hol elhelyezik. Antalné is könyörgött, hogy nyolc hónapos csecsemőt hordoz a szíve alatt. Nem használt semmi. Kis gyermeküket a szomszédban hagyták s ők egy krajcár nélkül kerültek túl a határon. Magyarországon aztán összeadtak nekik annyi pénzt, hogy utilevelet szerezhetek s azzal visszatérve, rendezték itt-honi dolgaikat.

Hasonló, sőt még cifrább esete volt Seara jegyzővel Kovács János elcsapott vasuti fűtőnek. Csikszentdomokoson született, soha Magyarországon nem volt, katonai szolgálatának itt tett eleget és állami szolgálatot teljesített 1921 óta. Az állampolgársági listák összeállítása napján szolgálatban volt, nem tudott jelentkezni. Erről neki a vasut igazolványt állított ki, amelynek alapján a csikszentdomokosi előjáróság külön bizonyítványt adott ki neki az állampolgárságról. Az 1929-es pótlószárazalkalmával újból jelentkezett, amiről ugyancsak igazolása van.

Mindezek ellenére néhány nappal eelőtt Seara jegyző magához hivatta Kovács Jánost s kiadta a parancsot, hogy nyolc napon belül igazolja állampolgárságát, különben repül.

Kovács János összeszedte a papirjait s jelentkezett. Seara azonban hamisítványt minősített a csikszentdomokosi előjáróság igazolását, sőt minden további nélkül zsebre vetette az írást.

S végül ennyit mondott:

— Gondom lesz rá, hogy minél előbb tulkerüljön az ország határára!

Antal Sándor esete bizonyítja, hogy a „derék” jegyzőnek valóban van hatalma erre.

Prefektus Ur, fékezze meg ezt a megvadult embert!

Amerika meghosszabbította a százmillió dolláros német kölcsönt

Newyork, november 3.

Az amerikai állambankok a november 4-én lejáró százmillió dolláros német kölcsönt meghosszabbították.

A prolongálás előreláthatólag jó hatással lesz a német piacra.

„OLIO-SASSO“

a világ minden nyelvén a legjobb olajbogyó-olajat jelenti!

OLYMPIA

Amerika is beavatkozik a japán-kinai konfliktusba

Newyork, november 3.
Az Egyesült Államok illetékes politikai tényezői rendkívül nagy nyugtalansággal szemlélik a mandzsuriai eseményeket, amelyek az orosz-kinai együttműködés miatt minden pillanatban kirobbanhatják az új orosz-japán háborút.

Az Unio kormánya már arra az álláspontra helyezkedett, hogy a távolkeleti eseményekbe minden körülmények között beleavatkozik, ha érdekeit veszélyeztetve látja. Egyelőre csak megfigyelőt küldenek a mandzsuriai határra, hogy a három érdekelt keleti hatalom minden lépését ellenőrizze.

A vidéki bankok elállottak a betétek zárolásától

Manoilescu támogatást ígért a kisebb pénzintézeteknek

Bukarest, november 3.
A vidéki bankok országos kongresszusának tegnapi folytatásos ülésén Coanda elnök bejelentette, hogy Manoilescu bankkormányzó kilátásba helyezte a vidéki bankok támogatását, arra kéri azonban ezeket, hogy állítsák

össze igényeiket. Manoilescu kijelentése jótékony hatással volt a kongresszura, amely elállott attól, hogy a betéteket zárolja. Természetesen rövid idő alatt várják Manoilescu ígéretének bevalását.

Mikor lesz már vége ennek a szörnyű kálváriának?

Kolozsváron rendőrök szórták szét a pénzüket kérő nyugdíjasokat

Kolozspár, november 3.

Ma, kedden reggel Kolozsváron az a hír terjedt el, hogy a pénzügyigazgatóságra több millió lejes pénzküldemény érkezett az elmaradt nyugdíjak kifizetésére. Az örömhír hatása alatt körülbelül 500 nyugdíjas gyülekezett a pénzügyigazgatóságon és türelmesen várakozott. Órák múlva azonban türelmüket veszítve kiüldözést menesztettek Nagy Ignác dr. helyettes pénzügyi adminisztrátorhoz, aki kijelentette, hogy Bukarestből semmiféle utasítás nem érkezett a nyugdíjak kifizetésére.

A reményében csalódott nyugdíjasok most tüntető menetté alakult és a tartományi főnökséghez vonult. Hodor Viktor dr. belügyi vezérfelügyelő fogadta

is a küldöttségüket s kijelentette, hogy a nyugdíjak ügye nem hozzá tartozik és semmit sem tehet a nyugdíjasok érdekében.

A nyugdíjasok ezután a Banca Nationala Unio-utcai fiókjához vonultak, de ott is csak azt a felvilágosítást kapták, hogy felsőbb utasítás hiányában nem segíthetnek a nyugdíjasokon.

A tömeg végül a vármegyei prefektúra előtt is hangos tüntetést rendezett. Küldöttségük kereste a vármegyei prefektust is, de az nem volt hivatalában. Az izgatott hangulatú tömeg tovább is tüntetett a prefektúra előtt, míg végre karhatalmat bevonítottak ki, amely a Monostori-utat rövidesen megszüntette a fillérjeikért elkeseredetten siránkozó nyugdíjasoktól.

Újabb csapás érte az erdélyi magyar közgazdasági életet

Kényszeregyezséget kért a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank rt.

November 10-én már meg is lesz a tárgyalás

Kolozsvár, november 3.

Az erdélyi magyarság pénzügyi életére elkövetkezett a legnagyobb csapás: a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank hétfőn reggel nem nyitotta ki a kapuit. Meglepetésként hatott ez a hír Kolozsvár magyar társadalmára, mert bár a mostani pénzügyi nehézségek minden pénzintézet életére bénítólag hatnak, arra még sem mert volna gondolni senki, hogy ez a régi, nagyon megalapozott és a magyar pénzügyi világ legtekintélyesebb pénzintézete is ilyen végzetes nehézségek közé juthasson.

A bank csukott kapui a találgatások lavináját indította meg Kolozsváron. A délelőtti órákban még nem akarták elhinni, hogy a bank valóban fizetésektelen és az a megnyugtató híresztelés szaladt végig a városban, hogy az ünnep miatt van bankszünet. A déli órák azonban véget vetettek minden találgatásnak s egyben a reménykedésnek.

Tusa Gábor dr., a bank ügyésze megjelent a kolozsvári törvényszéken és benyújtotta a kényszeregyezésre vonatkozó kérelmet.

Benyújtott kérés szerint a bank három év alatt kíván eleget tenni minden kötelezettségének az első

évben 16, a másodikban 24, a harmadikban 60 százalékos visszafizetést ígérve a betéteseknek és más hitelezőknek.

Bocsánczy László vezérigazgató a kényszeregyezési kéressel kapcsolatban nyilatkozatot adott a sajtónak. Kijelentette, hogy a nehézségek közé jutott pénzintézet sem a külföldi, sem a belföldi pénzpiacra nem tudott mozgatható tőkét felhajtani, hogy az izgatott betétek követeléseit rendszeresen tudja kielégíteni. Emiatt volt kénytelen megkérni a kényszeregyezséget, holott a bank teljesen aktív és saját tőkéi érintetlenül állnak. Az egész világon uralkodó pénzügyi krízis és a tőke indokolatlan ideoke okozta ezt a lényegében pillanatnyi zavart, ami a pénzintézetet kényszer-egezésbe kergette.

Egyébként Bocsánczy bankigazgató megnyugtatólag jelentette ki, hogy három év leforgása alatt a bank mindenkit hiánytalanul kielégít, sőt a harmadik évben esedékes hatvan százalékos után már 4 százalékos késedelmi kamatot is ad.

A törvényszék a kényszeregyezési kérés letárgyalását november 10-re tűzte ki.

Laval Párisban

A jövőreleli kérdésben megbeszélésre hívják össze a nagyhatalmak képviselőit

Páris, november 3.

Laval francia miniszterelnök hétfőn délután 2 órakor megérkezett a párisi Saint Lazare-pályaudvarra. A pályaudvar perronján a francia kormány tagjai, a pályaudvar előtt pedig hatalmas néptömeg várakozott, hatalmas ovációkban részesítve az Amerikából hazaérkezett kormányfőt.

Laval a pályaudvarról egyenesen a belügyminisztérium épületéhez hajtatott, majd 4 órakor kihallgatáson jelentkezett Doumer köztársasági elnöknel.

Az Agence Radio értesülése szerint

Laval a hitelező nagyhatalmak és Németország képviselőit december elején Biarritzba akarja összehívni azzal a céllal, hogy a jövőreleli kérdést újból megvitassák.

Laval a konferencia előtt Hoesch párisi német nagykövet után újból felszólítja Németországot, hogy tegyen végleges nyilatkozatot a Young-terv és a moratórium kérdésében. A párisi sajtóügynökség értesülése szerint Lavalnak erre a lépésére Németország a legnagyobb valószínűség szerint azt fogja kérni, hogy Németország fizetőképességét újból vizsgálják felül.

Halálra ítélték, de kegyelemre terjesztették fel az orosházai vasuti merénylet

Horthy kormányzó kezében van Laki István sorsa — Kozarek már Gyulán várja a döntést

Gyula, november 3.

A statáriális bíróság, amely Tapolcay Lajos kuriai bíró elnöklétével ült össze Gyulán, tegnap este háromnegyedkilenckor hirdette ki ítéletét Laki István puszta szenttornyai földműves ügyében, aki az október 28-áról 29-re virradó éjszakán a Mezőhegyesről Orosháza felé haladó motorosvonat ellen merényletet kísérelt meg olyképpen, hogy a vasuti átjárónál lévő figyelmeztető táblát leemelte és a sínre helyezte azzal a szándékkal, hogy a vonatot kisiklassa. Laki István, aki mindössze huszonöt éves, azzal indokolta tettét, hogy el kellett volna utaznia a vonattal, de nem volt pénze, hogy jegyet váltson és ez keserítette el annyira, hogy bosszút esküdött a vonat ellen. Lakival együtt került a statáriális bíróság elé Héjjas Mihály földműves, aki Lakit állítólag felbujtotta. Héjjas ugy a csendőrségen, mint a bíróság előtt tagadta, hogy a merényletben bármilyen része volna.

A statáriális bíróság rövid tanácskozás után büntösnek mondotta ki Laki Istvánt és ezért a kivételes rendelkezések értelmében

kötél általi halálra ítélté.

Héjjas Mihályt felmentette.

Az ítéletki hirdetés után a bíróság kegyelmi tanácsa alakult át és úgy döntött, hogy a halálra ítélt Laki Istvánt kegyelemre terjeszti fel Horthy kormányzóhoz. A határozatot azonnal tudatták az ítélttel, továbbá Kozarek hóhérral, aki még tegnap Gyulára érkezett, hogy — ha a bíróság Lakit nem találja méltónak a kegyelemre való felterjesztésre — a kivégzést az előírt kétóra múlva végrehajthassa.

Horthy Miklós kormányzó előreláthatólag még a keddi nap folyamán meghozza döntését.

Újabb jelentés szerint a kormányzó a déli órákban kezdte tanulmányozni Laki kegyelmi kérvényét.

Laki a hétfőről keddre virradó éjszakát rendkívül nyugtalanul töltötte és arról panaszkodott, hogy a déli harangszót már nem éri meg.

ÚJABB VASUTI MERÉNYLET

Érdekes különben, hogy ugyanakkor, amidőn Gyulán statáriális bíróság ítélt, zett egy vasuti merénylet felett, Magyarország egy másik részében, Ujdombóvár és Lepsény között Felsőnyék állomás közelében ismeretlen tettes egy hatcentiméteres betonoszlopot rakott a vasuti sínre. Az arra robbogó vonat vezetője ezerecsére idejekorán észrevette a torlaszt és a vonatot leállította. A nyomozás megindult.

Lőrinczy Mózes már orosz területen volt és önként jött vissza Romániába

A tragikus sorsu bankigazgató drámai vallomása

Kolozsvár, november 3

Lőrinczy Mózes, a kolozsvári Kereskedelmi Hitelintézet súlyos visszaélések vádjával körözött aligazgatóját, akit a soroca-megyei Adatchi községből két detektív kísért Kolozsvárra, Pastia vizsgálóbíró hétfőn kihallgatta. A kihallgatás az éjjelutáni órákig elhúzódott.

Lőrinczy Mózes a vizsgálóbíró előtt részletes vallomást tett szokásának kalandos körülményeiről. Vallomása szerint augusztus 10-én szökött át a Dnyeszteren.

Az volt a szándéka, hogy öngyilkos lesz, de nem volt elég lelki ereje ennek a végzetes tettek az elkövetésére s arra számított, hogy szökés közben a grancsárok észreveszik és agyonlövözik.

A grancsárok valóban tüzeltek is, de nem találták el s neki sikerült épségben elérnie az orosz területet. Itt azonban az orosz járőr fogta el és szállította be Jampoli városkába, amely Adachi román várossal szemközt fekszik a Dnyeszter tulsó partján. Itten napokig tartották őrizetben, mert azt hitték róla, hogy kémkedni szökött át a határon. Pénzét, amely akkor mindössze 3100 lej volt, elvették tőle. Néhány napi fogság után az oroszok tovább szállították Mogile városba, ahol október 18-ig tartották őrizetben. A fogdában 24 román szökevény-nel volt együtt s azoknak egyikétől,

egy szatmári illetőségű embertől tudta meg, hogy apását is letartóztatták. Ekkor határozta el magában, hogy mindenképpen visszajön Romániába. Fogása idején rendkívül meglepte, hogy az oroszok mennyire tájékozottak a romániai eseményekről és az oroszok a román adtak melléje és a határra kísérték. A határ előtt a járőr kétszer a levegőbe lőtt s erre a jeladásra elősiettek a román határőrök és átvették, majd Sorocára kísérték. Néhány napig itt is várakoznia kellett, amíg sorsa felől határoztak.

Az ellene emelt vádakra Lőrinczy Mózes kijelentette, hogy magára pénzt nem költött, s ha hiányok mégis mutatkoznak, akkor távollétében folytattak rablógazdálkodást. A vállalat pénze tudomása szerint különböző üzletekben fekszik, s a Kereskedelmi Hitelintézet könyveiből kimutathatja, hogy visszaélést nem követett el. Vallomása során megnevezte néhány üzletfelének nevét, ezeket azonban a vizsgálat érdekeire való tekintettel a vizsgálóbíró egyelőre nem hozta nyilvánosságra.

Pastia vizsgálóbíró Lőrinczy kihallgatásával kapcsolatban csak annyit jegyzett meg, hogy Lőrinczy csupa rossz üzletet kötött s nagyon naiv üzletembernek bizonyult. A titokzatos ügy minde részlete azonban nem áll tisztán a vizsgálat előtt, úgy, hogy még hosszú ideig eltarthat, amíg a Lőrinczy-rejtély összes vonatkozásait napvilágra hozzák.

ASTRA
(APOLLÓ)
MOZGÓ
BRASSÓ

Ma utoljára kerül bemutatásra

„A szerelem dala” című hangosfilm

Holnaptól kezdve:

„Vihar egy vizespohárban”

című hangosfilm fut, Bruno Frank hasonló nevű vígjátéka után.

Főszerepben: RENATE MÜLLER, HANZ NIESE.

Magyarországon nem megy a koncentráció

Készülődés a parlament megnyitására

Ottó, mint örök mumus

Budapest, november 3.

A magyar politikai körökben — mint már jelentettük — tárgyalások indultak meg egy esetleges koncentrációs kabinet létrehozására. Ezek a tárgyalások, sajnos, nem biztatnak sikerrel.

A szociáldemokraták a legmerevebben elzárkóznak az egységspárttal való kollaborációtól, de még Gaál Gasztonék sem hajlandók a jelenlegi kormány-párttal együttműködni.

Most aztán az a terv merült fel, hogy — angliai mintára — nemzeti kormányt hoznak létre tekintélyes államférfiakból. Ezt a tervet az ellenzéki politikusok is szívesebben magukévá teszik.

A helyzetre mindenesetre döntő hatással lesz a Ház szerdai megnyitása és gróf Károlyi miniszterelnök csütörtökön elmondandó nagyszabású programbeszéde. Az egységspártiak természetesen legnagyobb részben amellet vannak, hogy szükségtelen a hatalmat bárkivel is megosztani, tekintve, hogy a jelenlegi

kormány a képviselők többségére támaszkodik és az ország érdeke ellen való volna ezt az erőt megbontani.

A politikai életre egyébként nyugtalanítólag hat Léon Blumnak, a párisi „Populaire”-ben írt cikke, amelyben a francia szocialista vezér, mint biztos értesülést közli, hogy november 20-án, Ottó születésnapján, Habsburg-restauráció készül Magyarországon és Ausztriában. A lap szerint a Károlyi-kormányt előzőleg felváltja egy Gömbös-kabinet, amely aztán Ottót hazahozza Ausztriában a Heimwehr készíti ugyanezt elő.

Beavatott helyen informálódunk a Populaire állítása felől és azt a nyilatkozatokat tették előttünk, hogy mindezek a hírek alaptalanok és tendenciózusak.

— Megszokhattuk már — hangzik a hivatalos helyről jött nyilatkozat —, hogy Ottó születésnapja előtt mindig lánsszörnek hasonló híreket. Az idén éppannyira nincs ezeknek alapjuk, mint ahogy tavaly és azelőtt nem volt.

AZ ÚJ SZINÜGYI RENDSZER JEGYÉBEN

Kollektív társulatba tömörült és koncessziót szerzett egy tucat jónevű erdélyi színész

A szabad verseny ellenére még mindig kevesebb a szín-társulat, mint tavaly

Bukarest, november 3

Erdélyszerte javában folyik már a kisebbségi magyar színjátszás az új rendszer feltételei mellett, amelyet a kultusz-kormány, illetőleg Mavrodi szinügyi vezérigazgató szinte forradalmi elhatározással mintegy három hónappal ezelőtt életbe léptetett. Nincsenek többé zárt kerületek, a Mavrodi-rendelet szabad, korlátlan vámterületé tette az egész Erdélyt és Bánságot, nagy nekibuzdulással deklarálta a szabad verseny elvét, éppen most, amikor az élet minden vonalán az ellenkező áramlat győzedelmeskedik: divnak a korlátozások, speciális támogatás és protekcionizmus.

Ebben a vonatkozásban a kultusz-kormány lepálpát a legadázabb angol szabadelvűséget is. Miért ne? Ugyis eső után köpönyeg az egész nagy reform. Megvan végre a teljes egyenjogúság, a színjátszási arany szabadság, de nincs köszönet benne: elkésett jónéhány esztendővel, sőt egy kerek évtizeddel.

— Itt a szabadság kétélű kardja, tessék, éljeteke vele! — jelentette ki rendele kiadásakor hangzatosan a szinügyi vezérigazgató. S azóta kiderült, hogy most már csaknem mindegy, hogy a kerületi monopóliumok megszüntetése kétségtelenül üdvös volt ugyan, de a szabadság új rendszere aligha tudja már jóvátenni átkos következményeit.

Szabad verseny — hárommal kevesebb társulat

Szeptemberben, a szezonnyitás előtt, még mindenki azt hitte, hogy a kisebbségi színház-reform végrehajtása után úgy meg fognak szaporodni Erdélyben a magyar szinistársulatok, mint langyos nyári eső nyomán a gombák s hogy talán valóban bekövetkezik a nemes versengés kisebbségi szinpadjain kulturánk ugyancsak letarolt mezéjén. Az volt az általános hiedelem, hogy most már aztán jó keletje lesz a színészeknek, kapkodni fog utána az igazgató-vállalkozók megnövekedett csapata.

Szó volt arról, hogy 30—40 volt és újdonsült igazgató kér koncessziót és alakít társulatot nagy hajrával, élve az új rendszeradta szabadsággal, amely lehetővé teszi, hogy minden egyes társulat ott játszassék az ország területén, ahol éppen jónak látja.

Ehelyett azonban nem kis meglepetésre az történt, hogy az idén kevesebb a magyar szinistársulat, mint a kerületi rendszer idején, tehát még a múlt évben is. Tavaly kilenc kerületi társulat működött úgy-ahogy: Janovics Jenő, Szendrey Mihály, Hevesi Miklós, Fehér Imre, Gáspár Jenő, Ferenczy Gyula, Kovács Imre és Végh Ernő. Ezzel szemben az idén, a „szabadság” új érájában, csak hat igazgató merre felvenni a versenyt az egységessé tett „vámterületen”, sőt tulajdonképpen csupán öt, mert a Janovics-trösztnek sikerült versenyea kívüli helyzetet teremtenie magának. — Kis társulataikkal Hevesi, Ferenczy, Bérczy Mihály, Végh és Szalay próbálják élvezni a szabadságot, amely sok tekintetben visszafelé sült el, mert a biztos kerületi monopólium hiányában az új vállalkozók nem kockáztatnak — még ha tudnának is — jelentősebb befekteté-

seket, holott az eddigi 100 ezer lejes garancia helyett az idén ennek csak töredékét kívánja meg a koncesszió.

Igy az történt, hogy számos jónevű színész, aki az előző években mindig jól el tudott helyezkedni, szerződés nélkül maradt a szabad konkurrencia elkésett rendszerében. A Janovics-tröszt két nagy társulatot szorított ki: az aradit és temesvárit, anélkül, hogy felszívta volna tényleges színész-együttesüket, viszont az öt kistársulat nem volt képes magabavonni őket.

EGY TUCAT SZINÉSZ ÜSZ-SZEÁLL...

Olyan ismert és kiváló színészeket tett szerződésnélkülivé a közép-társulatok kiküszöbölődése, mint Szabó Ica, Kerekes Ilona, Kertész Mancsi, Vékony Ilona, Palucz Vilma, Fekete Irén, továbbá Homoky Pál, Berengh Béla, Mihályfi László, Olasz Lajos, Mihályi Károly és Tompos József. A közép-társulatok ugyanis elvesztették életlehetőségüket, miután a Janovics-tröszt lefoglalta éppen azokat a nagyobb városokat, Kolozsvárt, Nagyváradot, Aradot, és Temesvárt, amelyek Erdélyben egyedül adnak kedvezményeket, termet, fűtést, világítást és bizonyos szubvenciót is. A többi társulat számára ennél fogva csak a kisvárosok maradtak, amelyek nem bírnak el egy jó közép-társulatot sem.

A szerződés nélkül maradt nevesebb színészeknek ez a csoportja most figyelemreméltó kezdeményezésre szánta magát. Kollektív társulatba tömörültek s Mihályi Károlyt választva színész-közösségük ügyvezető-igazgatójává, koncessziót kértek a nevére. A szinügyi vezérigazgatóság az új rendelet értelmében minden akadékoskodás nélkül ki is adta ezt az első koncessziót, amely nem személyi, hanem együttes vállalkozást engedélyez azzal, hogy a kollektív társulat minden városban akadálytalanul játszhatik.

Ez az első koncesszió, amely nem egyé-

ni hasznót, hanem kollektív megélhetési lehetőséget céloz s ennek érdekében minél tökéletesebb művészi teljesítményre törekszik. Az újszerű kollektív társulat mindenekelőtt jó prózai színjátszást kíván nyújtani azoknak a városoknak, amelyek ehhez egyébként nem juthatnának hozzá.

Az új rendszer szabad versenye eddig csak egy színházi trösztöt és öt kisebb társulatot eredményezett. Most kinőtt belőle az első kollektív turné-társulat is,

Kényszeregyezés jóváhagyása előtt:

A király elé viszik jogvédelmi kérésüket a Blank-bank betétesei

10 ezer főnyi egzisztenciák az igazgatóság tagjainak vagyonát követelik garanciaként. Egyre nagyobb hullámokat ver fel a Blank-bank kényszeregyezése

Bukarest, november 3

A Maromorosch Bank kényszeregyezési ügye olyan tömeg megmozdulásra vezetett, amely páratlanul áll a romániai bankösszeomlások történetében.

Több mint tizenkétezer betétes szervezkedett az egész ország területén, hogy jogait biztosítsa

annál a banknál, amelynek szénája, mint utólag kiderült, a lehető legrosszabbban állott.

Enek megvilágítására elég ha megemlítjük, D. R. Joanitescu volt miniszter nyilatkozatát, aki a bankok gyűlésén a következőket mondotta

— Uraim! Önök tudják, hogy én a Nemzeti Bankkal mindig hadilábon állottam. A Blank-bankkal szemben tanúsított magatartásáért azonban a legteljesebb az elismerésem. Mert akkor, a mikor rájött arra, hogy a bank teljesen beteg a túlméretezett üzletek miatt, megtagadta a további hitelek folyósítását. Ez a bank, amelyet az ismert módszerekkel vezettek, nem is érdemel mást.

Ilyen hangok naponként hangzanak el és így nem csodálható, hogy a betétesek izgalma nem ismer határt. A Blank-bank betétesei teljes gőzerővel szervezkednek. — Tegnap népes gyűlést tartottak Bukarestben Maltopol ezredes elnökele alatt. Az elnök rámutatott arra, hogy a betétesek szövetsége

kérje a kormány támogatását és mondja ki, hogy amennyiben ezt nem fog sikerülni elnyerni, úgy a király elé viszik panaszaikat

és jogvédelmi kérésüket. Biztos, hogy ő

amely a régi, kertületi elhatároltság idejében nem volna lehetséges. Ha ez a szükségéből fakadt kísérlet beválik, talán egyik legjelentékenyebb pozitívuma lesz a konkurrencia szabadjára enged-

Van most már egy társas-szintársulatunk is, amely megpróbál érvényesülni a szabadság valóban kétélű kardjával. Nagyon megérdemelnék hogy sikerüljön nekik.

—

felsége meg fogja hallgatni panaszait, tekintve, hogy több mint tízezer szerencsétlen egzisztencia sorsáról van szó.

Bercovici Berca ügyvéd, a betétes gyűlés másik felszólalója követelte, hogy a kormány tekintsen el a 45 millió kényszeregyezési taksától, hogy ezáltal is növelhessék a bank aktívumait. Kijelentette, hogy

a betétesek száz százalékánál kisebb kényszeregyezési kvótát nem fognak elfogadni.

Majd rámutatott arra, hogy a Nemzeti Bank le kell mondjon addig a bankkal szemben fennálló követeléseiről, amíg a betétesek jogos összegeiket meg nem kapják.

Viharos megbeszélések után a gyűlés az alábbi határozati javaslatot fogadta el:

„A betétesek szövetségének megbízottai közben fognak járni a kormánynál és követelni fogják, hogy teljesítse kötelességét a magánvagyon biztosítása érdekében. Lépjön összeköttetésbe a vezetőség a Maromorosch bank igazgatóságával és követelje, hogy a betétesek ki-egyenlítésére reális garanciákat szolgáltatassanak még pedig úgy, hogy az igazgatóság tagjai vagyonukkal álljanak jól a bankért, a pénzügyi tulajdonát képező értékeket pedig, amelyeket közvetlenül a kényszeregyezés előtt értékesítettek, haladéktalanul szerezzék vissza és csatolják a bank vagyonállagához.

A határozati javaslatot átnyújtották a kormánynak, a Nemzeti Bank vezetőségének és a kényszeregyezésbe jutott

Blank bank igazgatótanácsának.

SPANYOLORSZÁG

a szépség hazája,

küldi e tanuságtételt:

Spanyolország épen leányai remek arcbőréről híres. És e verőfényes, lsten áldotta országban a nők igen jól tudják, hogy segíteni kell a természetnek, hogy szépek maradjanak.

Ott is, mint mindenütt, másut, még a legszebb arcbőr sem tud ellenállani az elhanyagolásnak. Épen ezért szívesen fogadják meg a kecses spanyol nők a szépségápolás specialistáinak, mint Nirausnak, a tanácsát:

„Minden kliensemre arra kérem, ne használjon más szappant, csak Palmolive-t. Az oliva és a pálmaolaj, amelyek keverékéből áll, tisztítja az arcbőrt, anélkül, hogy az irritálná”.

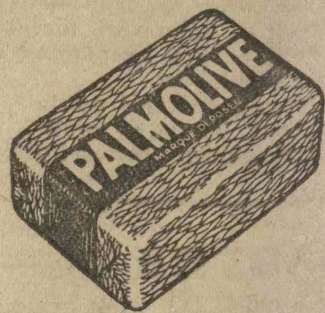

„Ne használjon akármilyen szappant, különösen ha kényes az arcbőre. Használjon Palmolive-t. Hatása biztos és nem irritálja a bőrt”.

Virna

Callo Velasquez 21, Madrid

Palmolive zöld színét kizárólag az oliva és pálmaolajnak köszöni, amelyekből készül, minden állati zsiradék mellőzésével. Sohasem kerül csomagolatlanul forgalomba. Követelje a fekete szallagot, amelyen arany betűkkel áll a név.

Vezérképviselő Románia számára:

MAX GRUNDHAND, Strada Eroului 1, Bukarest — Telefon 335/45

NOVEMBER 5.

OLYMPIA

4. OLDAL

Megdöbbentő szemelvények a csendőrök tankönyvéből

**Újból fellángol az ostoba vád:
minden magyar veszedelmes gaz irredenta**

Bukarest, november 3.

A Boulevard Elisabet-án, az egyik étterem kerítése előtt, egy mozgó könyvtárúttó fel sátorfáját. Olcsó detektívregényeket árul és makulaturára kidobott ismeretlen szerzők eladatlanul maradt munkáit. Néhány Nick-Carter füzet társaságában egy zöld füzet lógott a kerítésen, ezzel a címmel:

**AZ ALLAMBIZTONSÁGI RENDŐRSÉG
TANKÖNYV A CSENDŐRSÉGI ISKOLÁK
SZÁMÁRA**

A zöldfedelű csendőrségi tankönyvet magasrangú csendőrtisztek szerkesztették és el van látva az illetékes hatóságok összes hivatalos engedélyezési számával. Szórakoztat, majdnem gépiesen lapoztuk keresztül ezt a füzetet, de már az első, futólagos átolvasás után is egyenesen megdöbbentő fejezetekre bukkantunk.

Joggal remélhettük, hogy az utóbbi évek közös nyomorúsága, mely egyaránt sújtja az országnak egy román, mint magyar lakosságát, végre kihúzta a méregfogát annak a magyarellenes hajszának, amit irredenta vádak forszírozásával éveken keresztül üztek a romániai magyar kisebbség ellen. Joggal híheltünk, hogy az irredenta vérbád ostoba meséjét nem olvassák többet a fejünkre. A reménység

azonban korai volt.

Ez a könyv, amely a legmagasabb állami hatóságok jóváhagyásával — sőt: szerkesztésében — jelent meg, újból meglepetti az irredenta vérvád gyűlölettől pirosló lobogóját.

**AZ ÖSSZES MAGYAR TANÍTÓK,
PAPOK ÉS UJSÁGÍRÓK...**

Megközelítőleg szó szerinti fordításban íme egy részlet a csendőrségi tankönyvből:

A magyar irredenta segítése és támogatása céljából az erdélyi magyarság teljes egyetemét különböző szövetségek és egyesületek keretében megszervezték. Így alakultak: kulturális, gazdasági, vallási és sport-egyesületek. Ezek ugyan emberbaráti és kulturális jelszavakkal működnek, de alapjában egy és ugyanazt a célt szolgálják, még pedig: a magyar állam teljes erkölcsi és anyagi támogatása alatt álló budapesti kém-központ és központi irredenta szervezet részéről érkezett parancsokat és utasításokat kell végrehajtani.

Az erdélyi magyaroknak tehát nincs szükségük az irredenta-propaganda céljából gyűlések rendezésére, mivel a propagandát elvégzik ezek az egyesületek, melyek kimondottan csupán erre a célra alakultak. E szövetségeknek és egyesüle-

teknek tagjai tartják fenn az összeköttetést a budapesti irredenta központ és az erdélyi magyarság között. Az egyesületek irodáiban összegyűjtik azokat az információkat, melyeket falu-helyeken a papok és tanítók, városokban pedig a különböző gazdasági, politikai és kulturális alakulatok útján megszereztek és aztán speciális kúrirokkal küldik tovább a budapesti kémközpont számára.

Az is kiderült, hogy ezek a speciális kúrirok milyen személyekből rekrutálódnak. Városokban: újságírók, tanárok, színészek, artisták, volt aktív tisztek és főleg az esküt nem tett tisztviselők, akik jelenleg állás nélkül lézengenek.

Ugyancsak ezek az ügynökök tartanak fenn összeköttetést a városi és falusi irredenta hibók között. A Budapestre kapott parancsokat és utasításokat továbbítják az összes magyar falusi papok és tanítók és organizációk részére. Így módon készítenek elő a magyar kisebbség körében tiltakozó gyűléseket és így készülnek azok a memorandumok, melyeket az irredenta eszméket pártoló fórumokhoz továbbítanak. Egészen természetes, hogy ezek a szervezetek és ügynökök az irredenta terjesztésére és kimélyítésére tetemes anyagi segítyt kapnak Budapestről...

A jólpreparált csendőrtanonc

Ezt a leckét kellett tíz év óta bemagolniuk a csendőrségi iskolákban a csendőregényeknek, akik altisztekké akarnak avaszkodni. És így lett ez az ostoba mese véres valósággá számunkra. A csendőrségi iskolákból kikerült legények az államhatalom fegyveres képviselői már bemagolták, hogy

1. minden magyar egyesület, legyen az egyházi, gazdasági, kulturális, vagy sport-alakulat, — nem más, mint veszedelmes és államellenes irredenta központ;

2. minden magyar pap, tanító, újságíró, színész, vagy tisztviselő, a budapesti irredenta-központból fizetést kap, titkos kúri-szolgálatokat teljesít és reggeltől estig csak a román állam aláaknázásán dolgozik.

Hát lehet ezek után csodálkozni, hogy az elmúlt években annyiszor süttették rá az irredenta vádat ártatlan emberekre? A csendőr, ha magyar papot, tanítót letartóztatott, joggal hivatkozhatott a csendőrségi iskolákban tanultakra. Ott kellett bemagolni, hogy igazán, minden magyar egyesületben sötét konspiráció folyik és a románság legnagyobb ellen-

segei a magyar újságírók, tanítók és papok...

Ez a tankönyv természetesen arról is bő részletet közöl, hogy mi a magyar irredenta célja és milyen eszközökkel dolgozik. Íme, egy újabb szakasz:

A magyar irredentának mindenütt meg vannak a szervezetei, ahol magyarok laknak és e helyeken felforgató politikai akció folyik. Az irredenta egyetlen kimondott célja: elpusztítani a román államot, hogy ennek romjain felépíthesse az új egységes Magyarországot. És ezen cél szolgálatában a magyarok az alábbiak szerint dolgoznak:

a) Erdélyben irredenta propaganda folyik Magyarországon, külföldön, de elsősorban a három utódállamban, Romániában, Jugoszláviában és Csehszlovákiában.

b) Egyházi, kulturális, sport, politikai, gazdasági egyesületeket alkotnak mindenütt, ahol magyarok laknak. Minden magyar, aki szereti hazáját és óhajtja a Magyarországgal való egyesülést, köteles tagként belépni az egyesületekbe.

Irredentizmus és kommunizmus együtt

Az elmúlt évek alatt főleg a túlzott sovinszta szelleműl átfutott sajtó hasábjain olvashattuk gyakran azt a bornírt vádat, hogy Erdélyben az irredenta ügynökök egyazon időben a bolsevista Oroszország szolgálatában is állanak. Kapard meg a magyar irredentát — írta számtalan ízben az ismert bukaresti sovinszta lap — és megtalálod mögötte a vörös bolsevikit. Annyira képtelenek voltak e vádat, hogy magyar részről soha senki sem tartotta érdemesnek a választ és talán így történt, hogy még máig sem tudja senki, hogy honnan és kitől indult el a két arcú kommunista-irredenta vád. Ez a csendőrségi tankönyv ezt a rejélyt is eloszlatja:

A magyar irredenta mozgalom kéz a kézben halad minden felforgató akcióval, mely a román állam tönkretételét célozza. Íme, a bizonyíték: Az ötödik moszkvai világkongresszuson elhatározták, hogy kimélyítik a Románia, Jugoszlávia és Csehszlovákia magyaroktól lakott területein a kommunista mozgalmat... A világkongresszus approbálta a román kommunisták kérését és ajánlotta, hogy Erdélyt és Dobrudzsát szakítsák el Romá-

niától, hogy azokból önálló tartományok alakulhassanak... És így magyarázható, hogy a kommunisták háromnegyed része magyarok, ukránok, bolgárok és zsidókból áll. A kommunista köpenyeg alatt készül a magyar, bolgár és ukrán irredenta nemzeti küzdelme.

És e szakasz végére, a tankönyv magasrangú szerzői, a csendőregénység objektív és szakzerű kiképzése céljából még odaiktatták ezt a mondatot:

A magyar irredenta volt az oka annak a fegyveres konfliktusnak is, amely a magyar bolsevik köztársaság és Románia között 1919-ben kitört és amelynek végeredményeképpen a győztes román hadsereg bevonult Budapestre.

Kell ehhez külön kommentár?

MI A JÓ CSENDŐR KÖTELESSÉGE?

Már most ezek után, mi a jó csendőr kötelessége? A tankönyv kilencedik fejezete pontosan előírja:

Vigyáznia és követni azon személyeket és politikai, kulturális, tudományos, társadalmi, vallási, vagy gazdasági egyesületeket, amelyek gyanú alatt állanak, hogy az állam érdeke és biztonsága ellen dolgozhassanak.

Az előző fejezetekből pedig már megtanulta a csendőr, hogy minden magyar pap, ta-

nító, újságíró, egyszerűval minden magyar intellektuális kém és irredenta gyanús, felforgató eszméket terjesztő ügynök, ezek után nem marad más hátra, mint éber szemmel követni minden nadrágos magyart.

A jó csendőrré a fentiekén kívül még egvéb magasrendű kötelességek is várnak, mint például:

Ellenőrizni kell a sovinszta és irredenta mozgalmakat, valamint cenzurálni a kisebbségi sajtó és irodalmi termékeket.

★

De talán elég ebből ennyi.

Tíz év óta ilyen szellemi táplálékot kaptak a csendőrök. Ezek után min lehet még csodálkozni?

Farkas Aladár

Továbbbesik a font

London, november 3.

A font újabb ismét a mélypontra zuhan, a dollárral szemben tegnap már csak 372-vel jegyezték. A font árfolyamára rendkívül kedvezőtlen kihatással volt Macdonaldnak az a kijelentése, hogy a fontot egyelőre nem igen lehet stabilizálni.

Megszakadtak az olasz-román barátsági szerződés tárgyalásai

Róma, november 3.

Az olasz sajtó értesülése szerint, az olasz-román barátsági szerződésről folyó tárgyalások pillanatnyilag megszakadtak. Ennek oka állítólag az, hogy Mussolini a szerződés egyik pontját illetően külön követelésekkel állt elő, de azokat a román megbízottak nem fogadhatták el.

Csak készpénzért kapnak cukrot a kereskedők

Kolozsvár, november 3.

A cukorkartellel kötött megállapodás szerint eddig a Marmorosch-bank látta el az erdélyi kereskedőket cukorral. A bank folyósított kisebb-nagyobb hiteket is, amelyeket a kereskedők rendszerint igénybe vettek a cukorszállítmányok kiváltásánál. Most, hogy a Marmorosch-bank fizetéseketelen lett, a cukorkartell a cukorkartárt visszavette és más cégre ruházta. Egyben értesítette a kereskedőket, hogy cukrot a jövőben csak készpénzfizetés mellett ad ki a kereskedőknek, akiket arra is felszólított, hogy régi adósságaikat sürgősen egyenlítsék ki, mert különben bírói uton érvényesíti a kartell az igényeit.

Az új cukorrendszer természetesen katasztrófálisan érinti az erdélyi kereskedőket, tekintettel arra, hogy havonta minimális számítás mellett is 120 millió lejt kell most már előteremteniük, ha a cukorkartelltől cukrot akarnak kapni.

Lajstromos rendszer és titkos szavazás lesz Magyarországon

Budapest, november 3.

A Magyarország című budapesti napilap mai számának értesülése szerint a magyar belügyminisztériumban elkészült a titkos választójogi törvénytervezete. A törvénytervezet három változatban készült el, de ezek mind megegyeznek abban, hogy megszavazás esetén bevezetik Magyarországon is a lajstromos jelölési rendszerrel együtt a titkos szavazást. Az egyik változat országos, a második vármegyei, a harmadik 11 választókerület rendszerével oldaná meg a mandátumok, jelölések és választások kérdését. Abban is egyezik mind a három tervezet, hogy a mandátumok jelenlegi számát lényegesen csökkentik. A minisztérium már a közeljövőben megvitatta a titkos választójogi vonatkozó törvénytervezeteket a elfogadás után a legmegfelelőbbnek látott betérjeszti a parlament elé.

Telefon 145 **Redoute Mozzó** BRASSÓ

Ma KEDDEN,

Liane Haid, Lucie Englisch, Szőke Szakáll, Huszár Puffy, Arthur R. Roberts együttesének szenzációs vigjátéka

A REPÜLŐ MENYASSZONY

OLYMPIA

Hírek

Jövő héten kongresszust tart a Tepes Liga

Bukarest, november 3.
A Tepes Liga, Grigore Filipescu pártja, a jövő hét folyamán országos kongresszust tart Bukarestben.
A kongresszusra nagy előkészületek folynak.

Matuska perel a bírónböl

Bécs, november 3.
Matuska Szilveszter, a sorozatos vasuti merényletek tettese, ügyvédje útján pert indított egy filmvállalat ellen, amely öt és családját filmfelvételekben vitte a nyilvánosság elé. Matuska hatalmas összegű erkölcsi kártérítést követel keresetében a filmvállalatól.

Magyarország eleget tett november elsejei kötelezettségeinek

Budapest, november 3.
A Budapesti Hírlap értesülése szerint a magyar állam a november elsején esedékessé vált fizetési kötelezettségeinek eleget tett és külföldi hitelezőinek összesen 3,8 millió pengőt fizetett ki.
Itt említjük meg, hogy a bázeli Nemzetközi Fizetések Bankjának Magyarországra küldött pénzügyi tanácsadója, Henri Bruce angol szakértő, megérkezett Budapestre.

150 millió kényszer-egyezség Bukarestben

Bukarest, november 3.
A „Petrolifera” r. t. váratlanul kényszer-egyezséget kért. A társaság 182 és fél millió lejben jelöli meg aktívait, passzívait 150 millió lejben.
A vállalat három év alatt fizetendő százszázalékos kiegyezést ajánl.

Pop Valér segíteni kíván a máramarosi munkanélküliségen

Bukarest, november 3.
Pop Valér erdélyi miniszter a nyár végén tartott körútja során leginkább a máramarosi munkanélküliség és nyomorúság arányain rökönnyödött meg. Bukarestbe való visszatérése után elhatározta, hogy segít a máramarosi munkanélküliségen és sikerült is kijárnia egy új állami fűreszgyár felállítását, amely november 15-ikén kezd meg működését és első sorban tölgyfaanyagot dolgoz fel.

JASIBAN AZ ORVOSI FAKULTÁS DIÁKJAI SZTRÁJK ELŐTT ÁLLNAK. A Spiridon Eforia-társaság, amely eddig a klinikákat fenntartotta, bejelentette, hogy nem képes eleget tenni ennek a feladatának és ezért a klinikákat bezáratta. A diákok erre elhatározták, hogy, amennyiben a klinikákat újra meg nem nyitják, kimondják a sztrájkot, egyben követelik, hogy az állam vegye át a klinikák fenntartását.

Az üstböl belefőtt a rozsdá és megölt három embert. Temesvárról jelentik: A közeli Románszentmihály községben házi üstön pálinkát főzött Ileana Samuel negyvenhat éves gazdálkodó. Este azután Mária nevű feleségével és Mihut nevű barátjával beültek a szobába és ittak az új főzetből. Az erős italtól elálmósodtak és nem sokára mindhárman mély álomba merültek. Miután reggel is csendes volt még a házuk tája, a szomszédok behatoltak hozzájuk és megrémülten látták, hogy mindhárman halottak. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy az üstböl rozsdá főtt be a szeszbe és az ölte meg a szerencsétleneket.

Modern Mozdó BRASSÓ Tel. 518

Ma kedden utoljára a világ legszenzációsabb kémkedési regénye

MARLENE DIETRICH
„A MEGBECSTELENITETT” című filmben, az „X-27” kémnő nagyhatalmú szerepében.

MAGYAR FELIRATOK.

— Uj fejezet kezdődik a mócok és Tischler-cég pörében. Bukarestből jelentik: A Semmitőszék hétfőn foglalkozott a kolozsmegyei mócok és Tischler Mór között évek óta folyó pörrel. A Semmitőszék tanácsa az eddig hozott döntéseket mind megsemmisítette és az anyagot új tárgyalásra utalta vissza az illetékes törvényszékhez.

— HAZASSAG. Ascher Matilda és Bán Árpád (Temesvár) november 1-én Aradon házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— AJÁNLOTT LEVELEKET KÜLD A KÖRÖZÉS ALATT ÁLLÓ MAROSVÁSÁRHELYI SIKKASZTÓ. Marosvásárhelyről jelentik: Beszámoltunk már arról a nagyarányú sikkasztásról, amelyet Szánthó Kálmán tisztviselő követett el a szerencsétlen marosvásárhelyi nyugdíjasok kárára. Szánthó Kálmán, miután kiderült a visszaélés, Budapestre szökött, ahonnan most két ajánlott levelet küldött két megkárosított nyugdíjasnak. Levelében tagadja, hogy negy százezer lejt sikkasztott volna. A leveleket csatolták az akáikhoz, Erdekes, hogy bár körözőlevelet bocsátottak ki ellene, Budapestben ajánlott leveleket ad fel, de egyelőre nem tudták még elfogni.

— A FOGORVOSOK TILTAKOZNAK AZ ELLEN, HOGY A FOGTECHNIKUSOK SZÁJBAN DOLGOZHASSANAK. Bukarestből jelentik: A fogorvosok szövetsége tegnap gyűlést tartott, amelyen tiltakoztak az ellen, hogy a kormány engedélyt adott a fogtechnikusoknak a szájban való dolgozásra. Egyben követelték, hogy a fogászati iskolát szüntessék meg, mert az az orvosokéhoz hasonló diplomákat ad ki.

— Horthy kormányzó lemondott fizetésének 15 százalékáról. Budapestről jelentik: Megbízható forrásból nyert értesülés szerint Horthy Miklós kormányzó tiszteletdíjának tizenöt százalékáról, azaz 18 ezer pengőről lemondott. Horthy már tavaly is lemondott tizezer pengőről, nemrégiben pedig felesége inszpekciójának javára tizezer pengőt ajánlott fel.

— Huszlejesekben fizetett ki a Banca Nationala a temesvári bankoknak tizenhétmillió lej visszleszámitolási hitelt. Temesvárról jelentik: Az itteni Banca Nationala-fiók tegnap utalt ki a temesvári pénzintézeteknek tizenhétmillió lej visszleszámitolási hitelt, még pedig az egész összeget huszlejesekben. A bankok teherautókkal vitték el a pénzt, míg a bankok felei 25–30 kiló ércpénzt cipelgettek el egész nap az „alimentált” intézetekből. A Banca Nationala igazgatója kijelentette, hogy örül, hogy még így is pénzhez tudta juttatni a temesvári piacot.

★ HA AZ EMBEREK AZT MONDJÁK, hogy már évek óta fejkorpától szenvednek, anélkül, hogy hajnövekedésnek ártana, úgy „este előtt” dicserik a napot. Ez az egyik hajápoló specialista kijelentése — „A korpa előhírnöke a hajhullásnak, amelyet rendszeres Pixavon-Shampooon (Lei 10.—, két mosáshoz) és Pixavon folyadék (Baby-üveg Lei 28, 2–3 mosáshoz), ápolással meg lehet akadályozni. (be)

★ CONRADT VEIDT BRASSÓBAN. A mint már jelentettük, a híres szinpad és moziszinész, Bukarestbe való átutazása alkalmával Brassóban is egy előadást tart. Színre kerül Savoir darabja: „Ö”, a bécsi „Komödie” eredeti szereposztásában, Conradt Veidt-tal fészerében. Az előadás csütörtökön, november hó 12-én lesz az Astra termében. Jegyelővétel holnaptól a Zeitschriftenzentralénál.

— HALÁLRAGÁZOLTA A TEHERAUTÓ. Temesvárról jelentik: Tegnap délután a gyárvaros—buziási országúton Erdélyi Miklós fuvarozó teherautója elgázolt egy negyvennegyvenöt év körüli, napszámoskülsőjű embert, aki kórházba szállítása után rövid idő múlva kisenvedett. Minthogy semmiféle iratot nem találtak nála, személyazonosságát nem tudták megállapítani. A safför ellen megindult az eljárás.

★ EGY ELEGANS HÖLGY TANÁCSAI. A divat ma még inkább, mint régebben, megköveteli, hogy kesztyűt viseljünk. Nagyon kedveltek a mosóbörből készült kesztyűk. Ezek helyes és jó mosása nem nehéz. Ime, az erre vonatkozó utasítás: felhuzzuk a kesztyűt és úgy mossuk meg, mintha kezünket mosnánk, még pedig langyos Lux-szappanhaboldatban. Utána jól kiöblítjük, utab Lux-oldatot készítünk és ebbe bemártjuk a kesztyűt. Ezután azonban nem öblítjük ki újból, hanem beszappanozva megszáritjuk. Csak így marad a kesztyű puha és simulékony. A Lux-szappanpohely kapható mindenütt, olcsó áron.

★ SLOAN'S LINIMENT a fájós testrészek bedörzsölésére szolgáló szer. Elűzi minden külső fájdalmat, egy éjszaka alatt és ezért előszeretettel használják inrandulásoknál, izomzati és hátfájásnál, arcfájdalmaknál, amelyek huzat által keletkeztek, zúzódásoknál és minden hasonló fájdalomnál. Sloan's Liniment melegít, enyhít és gyógyít, akár a narugara.

Kétmilliót sikkasztott egy bankpénztáros

Bukarest, november 3.
A bukaresti Banca Bibescu Voda igazgatóságánál néhány nappal ezelőtt váratlanul rovacsolást rendeltek el és annak során meggyőződtek arról, hogy a bank pénztárosa, Thoma Athanasiu, körülbelül 2 millió lejt elsikkasztott. Ezzel beigazolódott az igazgatóság gyanúja, amely már régen ráirányult a főuri módon és jövedelmei felül is költelező életmódot folytató pénztárosra. — Thoma Athanasiu a rovacsolás idején észrevétlenül távozott a bank épületéből és elrejtőzött. Napokig tartó keresés után sikerült mégis egyik rokona lakásán tartóztatni.

A gazdasági bizottság ülése

Bukarest, november 3.
A kormány gazdasági bizottsága hétfőn este újabb gyűlést tartott.
A tanácskozás első pontja annak a szénmennyiségnek a megállapítása volt, amit az államvasutak igazga ósága a hazai bányáktól jövő év folyamán átvesz. A bizottság megszabta a hazai termelésű szén árát is, hogy a vasut költségvetését véglegesen össze lehessen állítani.
Ezután kimondotta a gazdasági bizottság, hogy javasolni fogja a lucerna és lóhere forgalmi adójának a törlését, hogy elősegítse a kivitt. Javasolja a bizottság azt is, hogy a minisztertanács adjon engedélyt a Regna társaságnak százhuszezer köbméter fagyóker vámmen és kiszállítására, miután ezt az anyagot Romániában amugy sem lehet értékesíteni.

— Hunyadmegyei hírek. Déváról jelentik: Bakó Ferencné, volt lupényi postamesternőt ma vonta felelősségre a dévai törvényszék az 1921 évben elkövetett sikkasztás miatt. A postamesternő sikkasztásait olyan módon követte el, hogy az utánvételes csomagok értékét nem vételezte be, s ezen a módon 120 ezer lejt tartott meg magának. A törvényszék Bakónét 1 évi fogház büntetésre ítélte, melyből 5 és fél hónapot a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vett, továbbá kötelezte az elsikkasztott összeg megfizetésére. — Igna Ádám, dévai villanytelepi munkás, az elmúlt hét szombatján este 7 órakor biciklijén igyekezett Szántóhalma felé. Alig hagyta el a dévai csángótelepet, a Horgos nevű dombnál, amidőn biciklijéről leszállott, hirtelen egy utonálló ragadta torokon és pénzt követelte. A szorongatott helyzetben levő munkás 300 lejt heti keresményét szó nélkül át is adta az utonállónak.

— Letartóztatták a temesvári vasúti posta szarkáját. Temesvárról jelentik: Az itteni vasúti postánál régóta fosztogatták már a csomagokat, a tettesre azonban nem tudtak ráakadni. Tegnap Mazareanu Vazul, a posta egyik tisztviselője, éppen távozott az irodából, amikor szembetalálkozott a főnökével, akinek udvariasan köszönt. Eközben elengedte a télikabátját, amely szétnyílt és kiesett alóla egy postacsomag, amit Mazareanu éppen akkor „emelt el.” A főnök azonnal feltartóztatta a „peches” fiatalembert, akit átadott az állomási rendőrségnek. Mazareanu bevallotta tettét, mire átkisérték az ügyészségre.

— Időjárásjelentés. Budapestről táviratozzák: A Meteorológiai Intézet jelentése szerint keleten erős éjjeli fagy várható, reggeli ködökkel, nappal lassu enyhüléssel, esetleg jelentéktelen csapadékkal.

★ Ma utoljára látható Marlene Dietrich grandiózus filmremeke a „Megbecstelenített”. Marlene Dietrich egy titokzatos kémnő szerepében legragyogóbb alakítását nyújtja. Okvetlen nézze meg a Modern Mozdóban.

— VIKTÓRIA ÉS A HUSZÁR. (Sajátbemutató a Modern Mozdóban.) Galambducus kapuk és csucsis pagodák, zsendülésnek indult akácfa és törpe japán fenyők között peregnék le e film szinpadról is ismert jelenetei, amelyet Ábrahám Pál invenciózus és fülbeáshó melodíái, az ugynevezett „operett-nél” magasabb és értékebb teljesítmény némesítenek. Viktória grófkisasszony a csengőhangu Friedl Schus'er játéka keresz-

tül kel életre. Petrovich dallás huszárkapitánya, a rokonszenves színész egyik legjobb alakítása. Verebes Ernő, a mókás tisztiszoig, Gretl Theimer pedig, mint bóbítás szobacica, a nekirugaszkodott fiatalos derűt öntik nőiába és táncba. Cunlight amerikai követet Michael Bohnen, a világhírű operaénekes játsza, aki a népszerű „Good-night”-ot Ábrahám zsenijéhez méltó tálalásban nyújtja a közönségnek. Csupa hangulat, csupa színes csillogás, a lángoló szenvedélyeknek napsugarakból szőtt himes kendője ez a film, amelyet holnaptól kezdve vetít a brassói Modern Mozdó.

— Emésztési nehézségek, gyomorfájás, gyomorégés, rosszullet, fejfájás, idegizgalmak, álmatlanság, gyengeségi állapotok, munkaképtelenség esetén a természetes „Ferenc József” keserűviz megszünteti az emésztési zavarokat, a vérkeringést helyes utra tereli, felfrissíti a szellemet és egészséges álmat hoz. Az egyetemi klinikákon végzett kísérletek bizonyítják, hogy alkoholisták a Ferenc József viz használatára folytán éhségérzeteiket majdnem teljesen visszazerezték. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— A MAGYAR ÁLLAM MEGVETTE AZ ÓCEÁNREPÜLŐ PILOTÁK GÉPÉT. Budapestről jelentik: Endresz György és Magyar Sándor pilóták „Justice for Hungary” nevű repülőgépeinek tulajdonjoga körül nehézségek merültek fel, de ezeket tegnap sikerült elsimitani. A magyar kormány a történelmi nevezetességi repülőgépet 100.000 pengő vételáron megszerezte a közlekedésügyi muzeum számára s a vételáron Endresz, továbbá Szalay Emil amerikai gyáros, a Justice for Hungary óceánrepülésének finanszorója már meg is állapodtak a 100.000 pengő szétosztásá illetőleg. Endresz ebből 20.000 pengőt kap, míg Szalay Emilre 69.000 pengő esik. A fennmaradó 11.000 pengő összeget a repülőgép javítási munkálatai emésztették fel.

Tőzsde

1931 november 3.
Zürich (nyitás): Berlin 121, Amsterdam 206.60, Newyork 513 és egynegyed, London 19.15, Páris 20.15, Milánó 26.20, Prága 15.20, Budapest 90.02 és fél, Belgrád 905, Bukarest 304, Varsó 57.45, Bécs —.

GUTTMAN

OPTIKAI SZAKÜZLET (volt Illyés Károly)
BRASSÓ, KAPU-UTCA 40. SZ.

Ajánlja optikai cikkeit: modern szemüvegeket, orvosi recept szerint. — Nagy választék órák és ékszerekben. — Minidöntéle szakmai cikkek: u. m. szemüvegek, ékszerek, órák, töltőtollak szakszerű és olcsó javítása. — Kérem raktáramat vetelkényszer nélküli megtekinteni.
Argus reklám

REKORD RUHAÁRUHÁZ

BRASSÓ, KAPU-UTCA 1 SZ.

Ajanlja kitűnő minőségű készruhát, kabátait, gyermek öltönyt a legolcsóbb árakon

Elegáns szabású férfi-öltöny gyapjuszövetből 600 Lejtől
Férfi rövid téli kabát, vatta beléssel 450
Férfi téli kabát fekete, bársonygallerral 950
Finom gyermek-öltöny, 3–10 évesig 250

Rendelt öltönyök és borkabátok mérték után 24 óra alatt készülnek
Argus reklám

HÁZELADÁS

Brassó belvárosban, előnyös fekvéssel, két uccára nyíló fronttal, két nagy gyárteremmel, lakhelyiségekkel és nagy raktárakkal, szabad kézből eladó, esetleg kiadó. Ajánlatok „Előnyös fizetési feltételek” jelígre a brassói kiadóba kéretnek.

Közgazdaság

Ahol törődnek az eladósodott gazdával...

A guzsba kötött hitelező nem tud a földhöz nyulni — Nem moratórium, de a gazda még sem fizet — Magyarországon csak az elsőhelyi hitelezőnek van még fedezete

Melyik pusztuljon: a város vagy a falu?

Budapest, november 3.

Magyarország éppen úgy agrárállam, mint Románia. És természetesen éppen úgy szenved a pillanatban az agrár jelleg minden átkát, mint ahogyan annak idején a 42 pengős illetve az ezer lejes buza előnyeit élvezte. A közös sors és a közös kibontakozási utnak keresésében végigjártam Budapestnek valamennyi olyan szervezetét, ahonnan irányítják a dolgokat, ahol úgy képzelik, hogy tudnak és találnak módokat, amelyek mellett az agráriust ki lehetne abból a kátyúból emelni, amelybe a mai viszonyok belezúszkentették.

A birtokos osztálynak itt Magyarországon a romániai birtokos osztály felett megvan az a lemérhetetlen előnye, hogy törődnek vele. Egy pillanatig sem mondom, hogy ez a törődés eredményekben sokkal többet jelent, mint az a nemtörődés, amellyel nálunk, Romániában, a birtokos osztályt kezelik, de legalább a magyar gazdának megvan az a lelki vígasza, hogy adósságainak örvényében nemcsak a saját, de a mások feje is fáj.

Eladósodott a magyar birtokos is ugyanúgy, mint Románia valamennyi birtokosa, de az eladósodás oka már nem hasonló. Nálunk szinte nem is tudjuk, miért adósodott el a paraszt, a középbirtokos, valamint a nagybirtokos. Itt legalább meg lehet állapítani, hova herdálták el azt a pénzt, amelynek törlesztéséről ma már beszélni sem lehet és amelynek pusztá kamataival is szívesen megelégednének az a bankár, aki ezt a pénzt valamikor kölcsönözte. Egész pontosan lemerítettem, hogy 1926-ig jóformán thermentes volt a magyar birtokososztály. 1926-ban azt látta ez az osztály és azt olvasta és arra tanították, hogy ha nem racionalizál, belepusztul. A földnek többet kell hozni, mint amennyit addig hozott, mert az állam egyre nagyobb és nagyobb adóigényekkel lép fel, már pedig ezeknek az adóigényeknek csak akkor lehet eleget tenni, ha a föld nagyobb hozamot ad. Ekkor kezdték itt vásárolni: gépet és marhát vettek. Instruáltak és racionalizáltak! Ujabb parcellákat csatoltak a régiékhöz, hogy a gazdálkodás programjába a termelésnek újabb ágazatait vehessék fel: szóval invesztáltak a pénzt, ami ma annyit jelent, hogy elherdálták a pénzt, amelyet visszafizetni többé nem lehet.

Az egyik nagy földterhermentesítő szervezet igazgatója beszéli, hogy az invesztálás szellemében annak idején a gazdát annyira meggyőzték, hogy az 10 holdas földbirtok mellett már traktort vásárolt. Aztért vette a traktort, hogy a maga földjét megszántsa és hogy bérszántásokkal kikeresse a traktor árát. Ma a traktor nincs meg többet. Ha megvan, akkor ócskavas.

Egy másik forrásom leszögezi, hogy a kis parasztbirtokok eladósodásának lavináját a paraszt földéhsége is megindította. A krízisek mindig az uradalmaknál kezdődnek. Mindig először a nagybirtokosok rentabilitása csökken meg és a nagybirtokosok az, amelyek a kényszerű körülmények folytán adósságait rendezni kénytelenek, a mely adósságrendezésre, — mivel a rentabilitás csökkenése a haszon csökkenését jelenti —, elsősorban ingatlanainak egyes darabjaitól szabadul. A kis 20—50 holdas parasztgazda ilyenkor — a birtokos növelés lázával — nekiugrik az adósságcsinálásnak. A nagybirtokos elad! Végre elad! Ezer esztendő földéhségét megcsiklandozzák: vesz és vett is birtokot. Részben a szalmazsákba elrejtgetett pénzösszegekért vette, de javarészt a bankból kifizetve kölcsönösszegekért.

Ma megvan a föld, de megvan annak adóssága is. A 42 pengős buza idejében vette és a 8 pengős buza idejében fizeti ennek a földbirtokosnak terhelő adósságának évi annuitását és kamatait. Ez a helyzet.

Tehát ugyanaz a helyzet.

A különbség mindössze, mint fentebb említettem már, az, hogy a magyarországi birtokadósokok felnövekedésének indító okait látjuk: invesztáltak és földet vettek. A románbirtokok eladósodásának okai érthetetlenek, hiszen a m. birtokosok invesztáltak és mi a birtokot nem vettük, a birtokot részünkre javarészt kisajátították. Nálunk egészen más meggyökös kutatva találnok meg birtokaink eladósodásának okát, de ezeknek az okoknak keresése nem vág ide. Erről talán máskor szólnok.

Néhány héttel ezelőtt Romániában elterjedt annak híre, hogy Magyarország elrendeli a moratóriumot. A román sajtó, különösen Bukarest, lanszírozta ezt a hírt, amely a Magyarországra menekített betétek tulajdonosait és a Magyarországból követelt át nem utalható tartozások igénylőit megrémítette. Kisült, hogy ez a moratórium nem állja meg a helyét és most derült ki, hogy Romániában a magyar földművelésügyi Minisztérium egy rendeletéből vonták le azt a következtetést, hogy Magyarország moratóriumra készül. Ez a rendelet úgy szól, hogy a jövőben csak abban az esetben szabad a birtokot árverés alá bocsátani, ha az árverési vevő az ingatlan árverési vételáraként az illető ingatlan kataszteri tiszta jövedelmének legalább ötvenszeresét hajlandó megfizetni. Ez annyit jelent, hogy árverésen sem lehet földet ingyen vásárolni. Ez a kataszteri becsült ötvenszerese nem kisebb összeg és nem más, mint az ingatlan mai komoly becsértéke.

A magyar kormány tehát megállította azt az áttakat, amelyet a hitelező a birtokok ellen intézett. Moratóriumot adott az agráriusoknak, de nem nevezi ezt az engedélyezett moratóriumot moratóriumnak, hanem mindössze árverési gátnak. Egy hold földet nem lehet ezer lejért megvenni csak azért, mert a szerencsétlen birtokos éppen eladósodott. Egy hold földet csak annyit lehet megvenni, még árverésen is csak annyit, amennyi annak reális mai értéke.

Ez már törődés és ez, nyílt, egyenes, és — mondjuk így —: becsületes együttérzés. Nálunk az történi, hogy gazdát kereskedni kell azért, hogy az eladósodott ingatlanból bennünket adóssokat, kutyavetyélt áron meg ne fosszanak. Nálunk sem kerül árverésre a föld, mert perrendtartási machinációkkal és közgazdasági praktikákkal el tudjuk huzni az árverés jogerős megtartásának terminusát a végtelenig. Magyarországon nem kell huzni. Magyarországon ha megfizetik a földet, elvihetik, de mivel senkinek sincs kedve megfizetni azt a földet, amelyet venni nem akart, amelyet csak poton áron elkinán, tehát Magyarországon nincs árverés, ami azt jelenti, hogy Magyarországon moratórium van.

A legáldatlanabb helyzetben itt is, akárcsak nálunk, a 60—200 holdas birtokokosok vannak. Ez az a birtokos osztály, amely már nem maga dolgozza meg a földet, amely cselődséget tart és cselődséget fizet, amelynek magának polgári igényei vannak, amely igényeket ma a veszteséggel dolgozó gazdálkodás ki nem elégít. A 20—60 holdas birtokok még a legjobban állnak. Ezek azok a birtokok, amelyek az ugynevezett kisgazdák kezén vannak és amelyeket a kisgazda és annak egyre szélesülő nemzetsége, rokonsága művel és amelyből ez a nagyszámú, de kisigényű emberiség meg is él. Ez is bajban van azonban, mert ebben is égett a földéhség és a merészség, és a konjunktúra évenként vásárolt. A legjobban aránylag a törpebirtokok élnek, mert a törpebirtokosoknak nem adott a bank hitelt, nem adott annyi hitelt sem, hogy birtokát újabb vásárlásokkal megfelelően növelhette volna. Eltekintve azonban attól, hogy milyen sorsban élnek ezek az emberek, fizetni

egyikőjük sem fizet. Egyrészt védi őket a legújabb árverési rendelet, másrészt védi őket az a néhány nap előtti kibocsátott kamatrendelet, amely kimondja, hogy lejárt követelések kamatainál a hitelező többet, mint 8 százalékot, a jövőbeni kamatköveteléseknél pedig többet, mint 12 százalékot nem követelhet.

Ez is felszabadítja a gazdát és közben — teljesen tönkreteszi a kis vidéki bankokat. A vidéki bank ugyanis 9—9 és fél százalékkért kap a pesti nagybancoktól pénzt és erre, az ilyen kamattétellel vásárolt pénzre, mondja ki a rendelet, hogy nyolcért kell adni és tizenkettőért kell a jövőben adni, ami azt jelenti, hogy a marza itt egyre-másra nem több, mint két százalék. Két százalékból nem lehet megélni. Két százalék haszon mellett tönkre kell menni.

— Tessék tönkre menni, — mondja a miniszter —, mert mindig jobb, ha Önök, bankok, mennek tönkre, mintha a földek munkása, a paraszt megy tönkre.

Ez is gondoskodás. Ez is törődés azzal a sorssal, amelyben Magyarország lakosságának 49,43 százaléka él. Ezzel a merrep és brüszk kamatmaximálissal az ország lakosságának 50 százaléka nem engedi tönkre menni és inkább feláldozza azt a bankot és azt a betétet, aki ugyan elvérezhetik és tönkre mehet ilyformán, de aki nem fáj annyira az agrárország agrárkormányának, mint arannyira fájna, ha tönkre menne az a nemzetségtartó elem, amelyet Magyarországon a paraszt, a kisbirtokos és a nagybirtokos reprezentál.

Nálunk? Nálunk 86 százalékot tesz ki az a népesség-tömeg, amely abból él, hogy turja a földet, abból él, hogy 200 lejért eladja a buzát és 30—40 lejért elköttyavetyéli a pár csirkéjét és abból él, hogy kapát és

kaszát vesz elő, ha jön az adóvégrehajtó, hogy behajtsa az adóját, de nem engedi, hogy behajtsák az adóját.

Nálunk nincs bankszindikátus, nincs Pénzügyi Központ, nincs a takarékpénztáraknak és bankoknak országos koncepciója egyesülete, nincsenek a kereskedelemnek komoly szervezetei, nincsen a hitelezőknek súlyt jelentő védőegylete, ezzel szemben Magyarországon az Országos Hitelevédő Egyesületnek mezőgazdasági szakosztálya is van. Védik. A mezőgazdaságot is védik. Sőt: jóformán csak a mezőgazdaságot védik. A helyzet ugyanis az, hogy ha egyszer a földbirtokosok adott hitelek realizálására kerülhetnének, elpusztulna mindenki, aki hitelezett és legfeljebb ha csak az első helyen bekebelezett adós, amely rendszerint a kisbirtokosok Országos Földhitelintézte, kapná meg a maga pénzét. A földhitelintézet, amelynek gróf Hadik János áll az élén és amelyet ma Hunyady Ferenc vezérigazgató tisztelget a parancsoló lendülettel organizál, 175 vidéki intézet útján ontotta még ezelőtt két évvel is a pénzt és még ma is ott tart, hogy 64 millió pengőt helyezett ki legnagyobb részt 35 éves törlesztésre. A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete talán visszszakapná a pénzt. Ő is csak talán. Mikor kihelyezte az összeget, akkor egy hold prima föld 1600 pengő értéket képviselt. Ma ugyanezt a földet 650—700 pengőért meg lehet vásárolni, tehát legfeljebb a földhitelintézetnek kölcsöntőkéjét láthatná vissza a realizálás, mert a földhitelintézet 40 százalékos értéket folyósított annak idején.

A magánbankok mind másod, harmad, sőt negyedsorban vannak bekebelezve. Magyarul: ma már teljesen fedezet nélkül állnak.

Ez a fedezetlen kihelyezés azt jelenti, hogy a bankokban elhelyezett betétek legnagyobb része, amely földbirtokokba nyert tovább elhelyezést, ugyancsak fedezetlen. És még magyarabbul: ha tehermentesítik az eladósodott magyar birtokokot, mint ahogyan tehermentesíteni akarják, menthetetlenül tönkre megy a magyar ipar és a magyar kereskedelem, a magyar bank és főként a magyar betétes.

Ez diagnózis. Ez már nem tapogatózó diagnózis, ez már olyan diagnózis, amelyet a röntgen is igazol. Itt nincs vitának helye.

Talán itt az oka annak, hogy a 33-as bizottság annak idején zárolta a betétet, itt a magyarázata annak, hogy ma zárolt a pengő és így érhető a devizakorlátozó rendelet. A pénznek tanácsalan professzorai e pillanatban ott állnak a magyar gazdasági élet halálos ágyánál és azon tanakodnak, miképpen lehetne megmenteni a haldoklót, amelyet csak úgy lehet megmenteni, ha az agráriust pusztulni hagyják.

Ennek a kétségbeesett kísérletnek és tapogatózásnak konkrét eddigi eredményeit és romániai tanulságait holnap folytatom.

Hulász Sándor

Huszmillió bankkölcsönt kap Temesvár városa a munkanélküliek felsegélyezésére

A városi tanács a belügyminisztériumtól kéri engedélyt a bankkölcsön megkötésére

Bukarest, november 3.

A belügyminisztérium egy átiratot kapott Temesvár város tanácsától, amelyben a város vezetősége engedélyt kér arra, hogy egy huszmillió bankkölcsönt vegyen fel a munkanélküliek felsegélyezésére.

A hivatalos átirathoz kitűnik, hogy Temesvár város tanácsa hosszabb idő óta folytat tárgyalásokat különböző

bánási pénzügyekkel a kölcsönüggyben. A tárgyalásoknak az lett az eredménye, hogy az aradi „Victoria” bank és Takarékpénztár elfogadta a város feltételeit és megszavazta a huszmillió bankkölcsönt.

Tekintve, hogy a szóbanforgó kölcsönt szociális segélyezés céljából veszi fel a város, biztosra vehető, hogy a belügyminisztérium a kölcsönügyletet jóvá fogja hagyni.

ÜGYELJEN A NEVRE!

A Kolozsvári Mentő Sorsjáték pontosan betartja előre hirdetett huzásait

VIII-ik HUZÁS

November 8-án

nyeremény
összeg:

200.000 Lei

AZ 1.000.000 LEJES FŐNYEREMÉNY

huzásig minden sorsjegyet még 4 huzáson vesz részt. Sorsjegyek mindenütt kaphatók, egész ára 100 Lei, felsorsjegyet 50 Lei. 19 Lei portóköltség hozzáadásával postán is megrendelhető a főbizományosnál **Derzsi Géza**, Brassó, Str. de Miloc 163. Bukarestben **B. Sahravici**, Str. Slt. Apostoli 28, vagy a Központi Sorsjegyhirdetőnél Cluj, Str. Memorandului 16.

8. OLDAL